

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις I: Αξιοποίηση βασικών θεωρητικών εννοιών στην εκπαιδευτική πράξη

Ενότητα 1: Εισαγωγή

Μαρία Σφυρόερα

Σχολή Επιστημών της Αγωγής

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία

Προσδοκίες.....

- Γράψτε σε ένα χαρτί γενικά τις προσδοκίες σας για το μάθημα και λέξεις – κλειδιά που θεωρείτε ότι σχετίζονται με αυτό.

- **Στόχος** του μαθήματος είναι να οικειοποιηθείτε βασικές έννοιες των γνωστικών και κοινωνιογνωστικών θεωριών μάθησης (Piaget, Bruner, Vygotsky κ. ά), τόσο για την **ανάγνωση/ερμηνεία εκπαιδευτικών καταστάσεων** όσο και για τη **διαμόρφωση κατάλληλων περιβαλλόντων μάθησης και την οργάνωση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων** για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.

- Παράλληλα, το μάθημα είναι οργανωμένο έτσι ώστε να υπάρχει ιδιαίτερη εστίαση στη **μάθηση και στην κατανόηση της σκέψης του παιδιού** αλλά και στη διδακτική αξιοποίηση αυτής της κατανόησης.

Σημειώνετε...

- Βασικά στοιχεία θεωρίας Piaget που σας έρχονται στο μυαλό
- Βασικά στοιχεία θεωρίας Vygotsky που σας έρχονται στο μυαλό

Έχετε κρατήσει κάτι από αυτά και τι για την ερμηνεία μιας εκπαιδευτικής συνθήκης και την οργάνωση μιας διδακτικής παρέμβασης;

ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΤΕ ΜΑ ΕΣΤΙΑΣΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (1)

- Βασικές έννοιες της θεωρίας του Piaget και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βασικές έννοιες της θεωρίας του Vygotsky και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βασικές έννοιες της θεωρίας του Bruner και η σχέση τους με την εκπαιδευτική διαδικασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (2)

- Η αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία (αρχικές ιδέες).
- Κοινωνιογνωστική σύγκρουση.
- Η έννοια της μεταβίβασης της μάθησης.
- Στρατηγικές μάθησης και διδασκαλίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (3)

- Μεταγνώση και μάθηση.
- Το λάθος και η αξιοποίησή του.
- Ο ρόλος της γλώσσας στις διαδικασίες μάθησης.
- Αλληλεπίδραση, διαμεσολάβηση και μάθηση.
- **Κλινική/κριτική συνέντευξη.**

Για την επεξεργασία όλων των παραπάνω εννοιών παρουσιάζονται και σχολιάζονται παραδείγματα που αφορούν παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Συνολικά: θα μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζεται / οικοδομείται η γνώση (μέσα σε ένα πλέγμα αλληλεπιδράσεων) και θα αξιοποιήσουμε τη θεωρία για την κατανόηση της μαθησιακής διαδικασίας

ΠΟΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΝΑΔΥΟΝΤΑΙ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ;

Παράδειγμα 1 για σχολιασμό. Με βάση γνώσεις που ήδη έχετε ποια σχόλια μπορείτε να κάνετε σχετικά με την επόμενη διδακτική παρέμβαση;

- Ένας εκπαιδευτικός παιδιών προσχολικής ηλικίας θέλει να μάθει στα παιδιά της τάξης του την εναλλαγή μέρας και νύχτας αν και θεωρεί ότι είναι ένα θέμα δύσκολο για παιδιά αυτής της ηλικίας. Για να το κάνει αυτό τους εξηγεί ότι η γη γυρίζει γύρω από τον εαυτό της και τους μιλά για τη σχέση ανάμεσα στην κίνηση της γης και στον ήλιο. Στη συνέχεια τους διαβάζει ένα παραμύθι για τον ήλιο και το φεγγάρι που χαιρετιούνται ανεβοκατεβαίνοντας από τον ουρανό. Έπειτα τους ζητά να ζωγραφίσουν κάτι σχετικό με τα όσα συζητήσαν για να δει αν έχουν μάθει τα όσα τους δίδαξε.

Παράδειγμα 2 για σχολιασμό

- Θέλοντας να προσεγγίσει με τα παιδιά του νηπιαγωγείου τον μαγνητισμό, μια νηπιαγωγός αφηγείται αρχικά την ιστορία του Μαγνητούλη που είναι καταδικασμένος να κουβαλά μαζί του, ακόμη και χωρίς να το θέλει, μεταλλικά αντικείμενα που συναντά στον δρόμο του. Αφού επεξεργαστεί την ιστορία με τα παιδιά και τους κάνει ερωτήσεις για να καταλάβει αν συγκράτησαν τα κοινά στοιχεία των αντικειμένων που έλκονται, τα βάζει σε δυάδες ανομοιογενείς να συμπληρώσουν ένα φύλλο εργασίας στο οποίο καλούνται να κυκλώσουν τα αντικείμενα που έλκονται από τους μαγνήτες και τους ζητά να της τα πάνε για να τα ελέγξει.

- Κατά τη διάρκεια της συμπλήρωσης του φύλλου εργασίας επιτρέπει τις συζητήσεις ανάμεσα στα παιδιά χωρίς να παρεμβαίνει η ίδια. Στη συνέχεια, για να εμπεδώσουν τη γνώση που θέλει να τους μεταφέρει, τους παρουσιάζει πειράματα τα οποία παρακολουθούν και τα οποία σχετίζονται με τον μαγνητισμό. Τέλος, ζητά από τα παιδιά να ζωγραφίσουν αυτά που κατάλαβαν και να εξηγήσουν στους άλλους τη ζωγραφιά τους.

Τρόπος αξιολόγησης του μαθήματος

1. Υποχρεωτική ενδιάμεση εργασία: Κριτική ανάγνωση άρθρου
2. Απαλλακτική εργασία (μικρή έρευνα πεδίου) ή γραπτές τελικές εξετάσεις

Ορισμός Διδακτικής:

Μια πρώτη προσέγγιση.....

Σύμφωνα με τη **σύγχρονη αντίληψη** η οποία άρχισε να αναπτύσσεται γύρω στη δεκαετία του 1980:

διδακτική είναι ο επιστημονικός κλάδος που μελετά τις **αλληλεπιδράσεις** που αναπτύσσονται σε μία εκπαιδευτική κατάσταση (μάθησης και διδασκαλίας) ανάμεσα σε:

- μία συγκεκριμένη γνώση,
- στον εκπαιδευτικό που κατέχει αυτή τη γνώση
- στον μαθητή που πρόκειται να δεχθεί, να οικειοποιηθεί αυτή τη γνώση και στις αλληλεπιδράσεις του με το περιβάλλον

- Δεν ασχολείται πλέον μόνο με το γνωστικό αντικείμενο (το περιεχόμενο της γνώσης) και με τις μεθόδους διδασκαλίας του, αλλά προϋποθέτει:

την ανάλυση της σκέψης και της αναπαράστασης του ίδιου του εκπαιδευτικού για τη διδάξιμη γνώση

&

την ανάλυση των αναπαραστάσεων των ίδιων των παιδιών σε σχέση με αυτή τη γνώση.

Η πορεία της διδακτικής....

Από την Πρακτική στην επιστημονίζουσα και τέλος στην επιστημονική διδακτική

Πρακτική Διδακτική = Περιορισμένο περιεχόμενο.

Μεμονωμένες μεθοδολογικές προτάσεις- τεχνικές που βασίζονται σε συλλήψεις και προτάσεις που έχουν διατυπώσει άτομα κύρους βασιζόμενα στη διαίσθησή τους σχετικά με την αποτελεσματικότητα κάποιων πρακτικών (κλασική περίοδος- αρχαιότητα).

Κυρίως:

πληροφοριακή προσέγγιση

και

μιμητική προσέγγιση

- *Επιστημονίζουσα Διδακτική* = 17^{ος} αιώνας- αιώνας της Μεθόδου. Προσπάθεια αιτιοκρατικής εξήγησης του κόσμου. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εμφανίζεται η Διδακτική ως «επιστημονικός» κλάδος. **Στόχος του: να συστηματοποιήσει με ορθολογικό τρόπο τη διδακτική πραγματικότητα, προκειμένου να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα στη διδακτική παρέμβαση. Όχι διδακτικό συνταγολόγιο αλλά διατύπωση συστήματος διδακτικών αρχών που βοηθούν να επιλυθεί κάθε διδακτικό πρόβλημα. (Επιστημονίζουσα γιατί λείπουν ερευνητικές διαδικασίες ελέγχου της εγκυρότητας της γνώσης)- Comenius- Rousseau- Pestalozzi- Herbart**

Επιστημονική διδακτική: Από τη δεκαετία του 1980 εμφανίζεται η επιστημονική διδακτική. Αποτελεί πια χώρο αυτόνομο, με θεωρητικό υπόβαθρο (αναπτύσσει θεωρητικές έννοιες και τις μελετά) και αποκτά ερευνητική υπόσταση. **Μελετά τη γνώση** (για το λόγο αυτό μιλάμε και για επιμέρους διδακτικές) αλλά ορίζει και γενικές έννοιες που διατρέχουν αυτές τις διδακτικές (σύγκρουση, εμπόδια, μετασχηματισμός κλπ) και που εξετάζουν τις διαδικασίες οικειοποίησης αυτής της γνώσης (και κατά συνέπεια και διαδικασίες ανάπτυξης δεξιοτήτων).

ΕΤΣΙ: Η Σύγχρονη Διδακτική (≠ Γενική Διδακτική) μελετά τον τρόπο με τον οποίο οικοδομείται η γνώση (μέσα σε ένα πλέγμα αλληλεπιδράσεων)

Βασικοί πόλοι μελέτης (Cornu & Vergnιουx, 1992)

Η σχέση ανάμεσα στο μαθητή και τη γνώση:

Η προβληματική για τη μελέτη αυτής της σχέσης ξεκίνησε από το γεγονός ότι οι μαθητές δεν είναι «άδεια κουτιά», αλλά συμμετέχουν στην οικοδόμηση της γνώσης και σε εξωσχολικό πλαίσιο.

Η σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τη γνώση

Η γνώση που πρέπει να διδαχθεί καθορίζεται από τα αναλυτικά προγράμματα και κατά συνέπεια και από τα εγχειρίδια. Ο εκπαιδευτικός βασίζεται σε αυτά αλλά τα αναπλαισιώνει με βάση το επίπεδο της τάξης του, τις μεθοδολογικές του επιλογές κλπ

Η σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και το μαθητή

Η σχέση αυτή βασίζεται σε πολλές άρρητες συμβάσεις («Διδακτικό συμβόλαιο»)

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Μαρία Σφυρόερα 2015. Μαρία Σφυρόερα. «Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις Ι: Αξιοποίηση βασικών θεωρητικών εννοιών στην εκπαιδευτική πράξη. Εισαγωγή». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD111>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

